

**BREDE
RAAD
010**

Het beste voor je kind

Pgb via Jeugdwet maakt groot verschil

ERVARINGEN VAN ROTTERDAMMERS

Door
Adviesteam pgb

Mei 2024

Contact
Brede Raad 010
Info@brede raad-010.nl
m. 06 – 27 27 93 60

De Brede Raad 010 is het adviesorgaan van de gemeente Rotterdam voor beleid in het sociaal domein: de Jeugdwet, Wmo, Participatiewet, Armoedebeleid en Schulddienstverlening. Op basis van de ervaringen van Rotterdammers maakt de Brede Raad 010 adviezen voor het college van B&W. Door de stem van Rotterdammers te laten horen, is de ambitie van de Brede Raad 010 het beleid beter te laten aansluiten op de praktijk.

HET BESTE VOOR JE KIND

Inhoud

	Pagina
Voorwoord	4
Ervaringsverhaal	5
De adviezen op een rij	6
Aanleiding	7
1. Systeem staat nog steeds centraal, niet het kind	8
2. Het gesprek over het pgb	8
3. Opzet en uitvoering wijkteams	8
4. Wachtlijsten	11
5. Inzet van OCO's	12
6. Pgb-vertegenwoordigers	13
7. Focus op fraude rond pgb	13
8. Effecten op het onderwijs	14
9. Conclusie	14

Voorwoord

Iedereen die kinderen heeft, kent de zorg van 'wat als hem of haar iets gebeurt'. Of dat nou gepest worden is, niet mee kunnen komen of in geestelijke problemen geraken is, het maakt niet uit. Je bent bereid alles te doen om het beste voor je kind te organiseren zodat het gezond en gelukkig kan opgroeien. Als het om jeugdzorg gaat, betekent dit vaak dat je behandeling moet zien te regelen voor je kind. Als je ervan overtuigd bent dat je dit het beste kunt organiseren door een persoonsgebonden budget aan te vragen, dan dient de gemeente je daartoe in de gelegenheid te stellen.

In Rotterdam wil het maar niet lukken dit goed te faciliteren. Vier jaar geleden bracht de Brede Raad 010 hierover een advies uit: Telt elk kind mee?¹ Vier jaar later blijkt dat het er allesbehalve beter op is geworden, ondanks hoopvolle dialoog hierover met wethouders en ambtenaren. Complexe systemen zou je het liefst tegen het licht houden en opnieuw inrichten, afgestemd op de behoeften van nu. In het geval van het zorgsysteem zou het natuurlijk ideaal zijn als gevarieerde, gespecialiseerde hulp in Zorg in Natura altijd beschikbaar is. Zo eenvoudig is het helaas niet.

Daarom zijn we opnieuw in gesprek gegaan met Rotterdamse ouders en professionals in jeugdzorg en onderwijs om verder te zoeken naar wat beter zou kunnen. Het resultaat hiervan staat in Het beste voor je kind, ons nieuwe advies.

Koen van Dijk,
Directeur-voorzitter

¹ <https://brederaad-010.nl/nieuws/advies-pgb-in-de-jeugdwet-telt-elk-kind-mee/>

Ervaringsverhaal

Mevrouw M.

‘Het is toch het recht van kinderen om goede ondersteuning te krijgen als ze die nodig hebben?’

‘Negen maanden nadat mijn dochter via een persoonsgebonden budget was behandeld, kreeg ik een brief van de gemeente. Of ik alle documenten over dat pgb snel wilde overleggen. Contracten, zorgovereenkomst, indicatiebesluit, zorgbeschrijving en -plan, facturen, bijgehouden uren, alle declaraties, overzichten van weekindelingen. Alles moest op tafel komen. Dit in het kader van een pilot. Als er documenten zouden missen, zou dit gevolgen hebben voor het indicatiebesluit. Ik begon te koken van woede en frustratie. Instinctief voelde ik dat dat dit een onderzoek naar fraude was. Ik heb verteld dat deze vorm van communiceren voor mij niet werkt. Ik heb gevraagd wat voor pilot het was en waarom ik ben geselecteerd. Het zou om een risicoanalyse gaan.

De periode dat ik een pgb aanvraag heeft me zoveel gekost. Mede door de stress hierover ben ik in een burn-out beland. Toen ik die brief kreeg, kwam alles uit die periode bij me terug. De toon van de brief kwam heel streng over en een beetje bedreigend over. Ik vraag me af waarom ik nu geselecteerd ben. Toen ik in Nederland kwam werd mij beloofd dat ik gelijk behandeld zou worden. Maar dat is niet zo. Ik voel me niet veilig. Wat is de volgende stap? Krijg ik volgend jaar weer controle? Ik heb mijn trots. Ik heb mijn plek hier verdiend. Maar zo voelt het niet. Ik ben blij dat ik van het pgb af ben. Voor mijn dochter was het absoluut de beste zorg, maar een pgb aanvragen doe ik niet meer. Al die uren die ik kwijt ben geweest aan belletjes, afspraken en formulieren besteed ik liever aan professionals. Het systeem is zo enorm moeilijk. En dan vraag ik me af wat kansarme mensen doen. Ik heb dat ook gevraagd aan de gemeente. ‘Die krijgen geen pgb’, was het antwoord. Maar is het niet juist voor die kansarme mensen extra belangrijk dat zij de zorg krijgen die helemaal is afgestemd op hun kind?

Wat anders moet? Alles zou verkort moeten in de aanvraag voor een pgb. En er zouden specialisten naar een pgb-aanvraag moeten kijken. Mensen die iets weten van ziektebeelden. Daar heeft de gemeente geen verstand van. Toen ik het pgb een keer moest verlengen, vroeg de wijkteammedewerker: hoe lang heeft uw dochter nog hulp nodig? Mijn dochter is hoogbegaafd. Dat gaat niet weg. Ook moet het gemakkelijker gemaakt worden, met minder formulieren of afspraken. Het lijkt wel of de gemeente werkt om te belemmeren. Maar het is toch het recht van kinderen om goede ondersteuning te krijgen als ze die nodig hebben.?’

De adviezen op een rij

- Zorg dat wijkteams de optie van een persoonsgebonden budget actief bespreekbaar maken wanneer de hulpvraag helder is – bij alle ouders.
- Stel het kind centraal in plaats van systeem, zoals gesteld in het eerdere advies Telt elk kind mee?
- Zorg ervoor dat de meest ervaren zorgprofessionals ‘bij de voordeur’ zitten in de wijkteams en laat hen in de wijk werken; daar waar ouders komen. Een goede eerste hulpuitvraag en bejegening is noodzakelijk.
- Draag er zorg voor dat de managers van de wijkteams uit de zorg komen en kennis hebben van de jeugdzorgproblematiek.
- Draag er zorg voor dat de arrangeurs naar mensen om wie het gaat, gaan en dossiers beoordelen op persoon in plaats van op papier.
- Pas de tarieven voor het pgb automatisch aan op (tariefswijzigingen binnen) ZiN.
- Zorg voor directe hulp voor kinderen met trauma (met of zonder pgb).
- Zorg voor een goede samenwerking met scholen: zij hebben goed in beeld wat nodig is voor kinderen.
- Laat kinderen niet de dupe worden van de overgang van de Jeugdwet naar de Wmo. Ook al betreft het een andere wet; de kinderen veranderen niet op hun verjaardag in ondersteuningsbehoefte.
- Stap af van de voorwaarde van drie cliënten per pgb-vertegenwoordiger.
- Organiseer de inkoop van jeugdzorg zo dat er voldoende ruimte is om pgb’s toe te kennen.

Aanleiding

In het voorjaar van 2020 bracht de Brede Raad 010 het advies 'Telt elk kind mee?' uit over persoonsgebonden budgetten (pgb) in de jeugdhulp. Duidelijk werd in dit advies, dat hoewel de meerwaarde van persoonsgebonden budgetten bij alle interviews met ouders naar voren kwam, het gebruik er van maken heel erg moeilijk is. Het systeem staat centraal, in plaats van het kind en de willekeur en ongelijkheid van het al dan niet toekennen van persoonsgebonden budgetten was zowel ouders als professionals een doorn in het oog.

De ouders die wij destijds spraken, waren vaak radeloos. Na de moeilijke stap naar hulp gezet te hebben, kwamen zij in een wirwar van regels, onwelwillendheid en wantrouwen. Hoewel de gemeente heeft gereageerd op deze adviezen en ze op onderdelen zou overnemen, ziet de Brede Raad 010 weinig tot geen verandering in het werkveld. Gesprekken met ondernemers in de Jeugdzorg en met betrokken ambtenaren bevestigen dit beeld. Nog steeds benoemen wijkteammedewerkers het Pgb niet als volwaardig alternatief voor Zorg in Natura in de gesprekken met ouders. Nog steeds verstrekken zij nauwelijks pgb's. Nog steeds voelen ouders zich argwanend en vernederend bejegend.

De gemeente wacht tot de inhoud van het 'pgb 2.0', dat administratief eenvoudiger zou worden, bekend is. Dat zou in 2025 kunnen ingaan. Volgens de ondernemers in de Jeugdzorg is er van vereenvoudiging geen sprake. De nood in de Jeugdzorg is zo hoog dat kinderen niet tot ergens in 2025 kunnen wachten tot er verbetering optreedt.

Merkwaardig genoeg heeft de gemeente Rotterdam in 2015 een team aan het werk gezet om pgb's juist te promoten. Pas nadat massief zorg was ingekocht bij grote zorgaanbieders die deze in de vorm van Zorg in Natura gingen aanbieden, deed de gemeente pgb's in de ban. Dat vertelde een van de zorgaanbieders ons die in dit team heeft gewerkt. Dit is nog steeds de meest logische verklaring voor het niet (willen) toekennen van pgb's. Formeel is er geen sprake van een budgetplafond. Niettemin ligt het meer voor de hand al ingekochte zorg aan te prijzen dan een pgb waarvoor nieuwe kosten worden gemaakt. In plaats van dat wij verbetering zien, zien wij nog altijd machteloze ouders en zorgorganisaties die met pgb's werken die erover denken te stoppen.

Vier jaar na het uitbrengen van het advies 'Telt elk kind mee' besloten wij opnieuw te inventariseren hoe het ervoor staat met het pgb in de jeugdhulp. Het bracht het adviesteam dat zich met dit onderwerp bezig houdt ertoe de volgende vraagstelling te hanteren:

Hoe kan de gemeente bevorderen dat pgb's voor kinderen op korte termijn bijdragen aan het tijdig en effectief behandelen van problemen die op de langere termijn hoge zorgkosten met zich meebrengen?

Voor dit vervolgadvisie hebben we zowel een groepsgesprek georganiseerd met zorgaanbieders die met pgb's werken, als interviews gehouden met ouders die gebruik maken of kortgeleden hebben gemaakt van het pgb. Ook hebben we met scholen gesproken over de impact die de problematiek rond pgb's voor kinderen individueel én voor klassen heeft. Op basis hiervan komen we tot dit advies, dat we Het beste voor je kind hebben genoemd.

1. Systeem staat nog steeds centraal, niet het kind

In het advies ‘Telt elk kind mee?’ bleek dat bij het al dan niet toekennen van pgb’s niet de kinderen centraal staan, maar het systeem. Niet de vraag ‘wat heeft dit kind nú nodig’ komt op de eerste plaats. Vragen als ‘leidt een pgb niet tot fraude’, ‘zijn alle formulieren wel ingevuld’ en ‘heeft dit kind dit echt wel nodig’ lijken leidend in de beslissingen van wijkteams. Dit druist in tegen het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind, dat expliciet omschrijft dat het kind áltijd centraal moet staan. Maar uit de verhalen die bij ons binnenkomen, blijkt het systeem nog steeds centraal te staan; niet het kind. Zo vertelt de moeder van Fiona:

“De mevrouw van de Wmo leek wel een behandelaar. In drie minuten had ze beoordeeld dat Fiona niet zoveel nodig had. Ze was tactloos, onprofessioneel. Ze had geen idee wat ASS en hoogbegaafdheid bij elkaar inhield. Ze had geen idee wat Fiona nodig heeft en waarom. Ik voelde me totaal niet gehoord. De mevrouw antwoordde alleen maar steeds: daar hebben we geen budget voor.”

2. Het gesprek over het pgb

Ouders die hulpverlening ontvangen en professionals vertellen dat de mogelijkheid voor jeugdhulp met een pgb niet actief kenbaar wordt gemaakt aan ouders. In andere gemeenten, zoals in het Brabantse Altena, maar ook in Amsterdam en Utrecht, noemen wijkteammedewerkers het pgb en ZiN allebei als optie in het eerste gesprek. In het ondersteuningsplan moeten zij in die gemeenten zelfs aangeven dat beide zijn aangeboden.

Nergens in de wet staat letterlijk dat een wijkteammedewerker ZiN en pgb in het eerste gesprek met een cliënt moet aanbieden. Wel rust op het college tijdens het onderzoek naar de behoefte aan maatschappelijke ondersteuning een voorlichtingsplicht (art. 2.3.2 lid 6 Wmo 2015). Die bestaat eruit dat de cliënt dan wel diens vertegenwoordiger in begrijpelijke bewoordingen wordt verteld welke mogelijkheden er bestaan om voor een pgb te kiezen. Bij de aanvraag om een maatwerkvoorziening kan de cliënt op zijn beurt een verzoek doen om de maatwerkvoorziening te ontvangen in de vorm van een pgb (art. 2.3.6 lid 1 Wmo 2015). De Centrale Raad van Beroep (CRvB) oordeelt dat als de cliënt zo’n verzoek doet, het college moet beoordelen of aan de voorwaarden van art. 2.3.6 lid 2 en 3 Wmo 2015 wordt voldaan (CRvB: 2018:3102). Het mag geen strenge eisen aan de motivatie stellen. Verder is het in de Wmo 2015 niet toegestaan om op grond van doelmatigheidsbeperkingen de keuzevrijheid te beperken (CRvB: 2019:3396). Voor de Jeugdwet geldt nagenoeg dezelfde redenatie. Deze jurisprudentie geeft duidelijk aan dat gemeenten (ouders van) cliënten ZiN en pgb gelijkwaardig moeten aanbieden.

3. Opzet en uitvoering wijkteams

Van verschillende kanten komen de frustraties over de werkwijze van de wijkteams naar voren. Eén van die frustraties gaat over de herkomst van de wijkteammanagers. Rotterdamse professionals ervaren grote verschillen tussen managers die uit de zorg komen en managers die niet uit de zorg komen.

Managers die niet uit de zorg komen, werken aan hun doelen, maar hebben daarbij volgens de Rotterdammers die wij spraken, weinig oog voor wat er speelt bij de huishoudens waar het om gaat.

Er zijn voorbeelden bekend van managers uit beleidsterreinen buiten het sociaal domein die een wijkteam gaan leiden. Ouders ervaren dat zij niet op de hoogte zijn van de inhoud.

Andere frustratie betreft het verloop onder wijkteammedewerkers. Er is grote behoefte aan ervaren wijkteammedewerkers, die met hart voor de kinderen gaan staan die hulp nodig hebben. Maar de ervaring leert dat ervaren medewerkers weg gaan, omdat het werken in de wijkteams hen niet meer oplevert wat ze als professionals in hun werk willen: *“Zij moeten hun manager, die niet uit de zorg komt en geen inhoudelijke kennis heeft, gaan overtuigen van hun voorstellen en haken daardoor af. Jongere onervaren medewerkers stromen vervolgens in en zijn nog niet in staat de benodigde kwaliteit te leveren. Daar komt bij dat grote zorgpartijen medewerkers detacheren in wijkteams. Deze medewerkers zijn door hun werkgever beïnvloed om vooral ZiN toe te kennen, omdat het werk dan vanzelf bij deze partijen terecht komt.”* Dat zijn perverse onderdelen in het systeem.

De bejegening door wijkteammedewerkers blijft een punt van kritiek. Ouders en kinderen voelen zich vernederd.

“Toen we gingen zitten, ging ze gelijk naar Fiona: ‘Zo, hoe gaat het nu met jou?’ Fiona is autistisch. Dat wist die mevrouw. Dan kan je iemand niet op die manier aanspreken. Fiona sloeg helemaal dicht. ‘Heb je een baantje?’ vroeg ze toen. Fiona antwoordde dat ze bij Beversport werkte als bijbaantje. ‘Ja?’ zei die mevrouw toen, ‘Heb je ook een pinpas? Mag je daar helemaal zelf mee pinnen?’ Fiona kromp ervan ineem: ze voelde zich gekleineerd en aangevallen. En die mevrouw zat ondertussen te vragen hoeveel ze verdiende en of ze zelf niet mee kon betalen aan de hulp. Fiona barstte in huilen uit. Dat doet wel wat met je, hoor, als ouder. Dat er zo met je kind wordt omgegaan.” (Ouder Sanne)

Zij ervaren gesprekken over behandeling voor hun kinderen als een examen: zijn zij wel goed genoeg om in aanmerking te komen, bijvoorbeeld omdat het voeren van een pgb-administratie bepaalde vaardigheden vraagt. Volgens de professionals moeten wijkteammedewerkers de zorgvraag beoordelen als je het belang van het kind centraal wilt stellen.

Voor Aicha en haar zoon verliep het contact met het wijkteam moeizaam.

‘Ik had al langer het vermoeden dat mijn zoontje net als ik hoogsensitief is. Toen ben ik naar de huisarts gegaan voor een doorverwijzing. Er was een gigantische wachtlijst voor jeugdhulp. De huisarts vertelde dat het alternatief een pgb was. Zo ben ik bij de Vraagwijzer beland en uiteindelijk bij het wijkteam. Twee medewerkers hebben me thuis bezocht en gaven niet veel meer dan wat websites die ik zelf ook kon vinden. Wilde ik hulp krijgen voor mijn zoontje moest ik een heel stappenplan doorlopen terwijl ik allang wist wat ik wilde: een pgb. De wijkteammedewerkers zouden met een gedragswetenschapper overleggen. Na heel veel moeite heb ik een gesprek met een gedragswetenschapper gevoerd. Zij stelde precies dezelfde vragen als de wijkteammedewerker. Uiteindelijk na hulp van de zorgaanbieder bij wie ik zorg voor mijn zoon wilde inkopen is het goed gekomen. Ondanks het feit dat er inmiddels een nieuwe gedragswetenschapper aan het werk was die ik nooit heb gesproken en die mijn zoon niet kent. Al met al vond ik het papierwerk immens. In het hele proces stond mijn kind niet centraal. Het stappenplan en het systeem stonden centraal. Het heeft mij enorm gefrustreerd.’

Bovendien blijft de ongelijkheid in behandeling per wijkteam bestaan. Omdat indiceren complex is, heeft de gemeente per wijkteam enkele arrangeurs aangesteld die hierin zijn gespecialiseerd. De gemeente is hier enthousiast over. De ondernemers uit de Jeugdzorg zien echter dat de arrangeurs dezelfde onervaren wijkteammedewerkers zijn die de opleiding Social Work net hebben afgerond. Deze arrangeurs kennen de sociale kaart van Rotterdam niet. De gemeente heeft een lijst met aanbieders, waarop geregistreerd staat welke partijen goed werk leveren en betrouwbaar zijn en welke niet. Op de lijst hebben de betere ondernemers de kleur groen, de ondernemers die nog wat zaken op orde moeten brengen de kleur oranje en de slechte ondernemers de kleur rood. Wat let de gemeente om Rotterdammers de lijst met 'groene' ondernemers te verstrekken?

Daarnaast wonen in wijken als Hilleegersberg meer mensen die handig zijn in het invullen van formulieren, terwijl veel ouders in Charlois daar meer moeite mee zullen hebben. Zo ontstaat ongelijkheid in behandeling.

De ongelijkheid komt ook voort uit het feit dat de werkwijze van wijkteams verschilt: arrangeurs gaan het gesprek met ouders niet aan, zij bepalen waarvoor zij in aanmerking komen op basis van een gespreksverslag dat wijkteammedewerkers inleveren. In andere wijkteams hanteren ze weer een andere aanpak.

Voor ouders wordt het nog ingewikkelder als wijkteams geen informatie verstrekken over veranderingen in de regelgeving over het pgb. Dit gebeurt nog steeds niet, volgens de zorgondernemers.

Wil je iedereen recht doen, dan zul je per aanvraag moeten kunnen beoordelen of iemand meer uitleg nodig heeft, of je op zoek moet naar de vraag achter de vraag, of het kind krijgt wat het nodig heeft. Dat vraagt om eenduidigheid in elke wijk, die leidt tot individueel maatwerk. Dit vereist gepokte en gemazelde wijkteammedewerkers.

Een professioneel hulpverlener schreef in een brief aan burgemeester Ahmed Aboutaleb:

'Er is enorme kansenongelijkheid binnen onze gemeentegrens. Het maakt voor een kind in Rotterdam veel uit waar je wordt geboren en uit wat voor gezin, voor wat betreft de kans op zorg/hulp. Heb je het geluk dat je ouders hebt die goed Nederlands spreken, woonachtig zijn in de betere buurten en een goed inkomen verdienen, dan is de kans op het verkrijgen van zorg die aansluit op de behoefte veel groter dan als je wordt geboren in bijvoorbeeld Rotterdam-Zuid of Spangen, je ouders hebt die een andere taal als moedertaal hebben en wellicht wat minder inkomen verdienen. En dat is niet eerlijk. Dat zorgt voor groeiende kansenongelijkheid, sociale onveiligheid en talentvernietiging.'

Van Jeugdwet naar Wmo

Schrijnend voorbeeld van hoe het mis kan gaan, is het verhaal van Fiona, de 17-jarige dochter van Sanne. Fiona's ouders hebben hun dochter (17) met de nodige moeite en eigen inzet zo goed en zo kwaad als dat ging, leren leven met hoogbegaafdheid en autisme. Met vallen en opstaan kan Fiona met begeleiding iets van haar leven maken. In het wijkteam begreep een medewerker dat goed, zij hielp met het aanvragen van een pgb op grond van de Jeugdwet. Maar Fiona nadert de magische grens van 18 jaar en komt bij de Wmo terecht. Dan veranderen toon en bejegening bij de aanvraag van hulp:

'Een dame van de Wmo belde me op voor een afspraak. Ze was gehaast; het was een heel vluchtig gesprek. Maar ze benoemde wel direct: 'Mevrouw, u moet gelijk weten dat het pgb bij de Wmo heel anders is dan bij de Jeugdwet. En het is veel minder.' Ik raakte toen eigenlijk gelijk al van slag. We hebben zo moeten strijden! Twintig verschillende onderzoeken gedaan, we doen alles voor Fiona. Ik ben daarin ook wel een beetje beschadigd geraakt. Dus ik reageerde gelijk met: 'Ja, maar ze heeft het zo hard nodig!' Toen reageerde die dame vrij bot met: 'Ik bel alleen maar voor een afspraak en ik moet nu weg.' Dus hebben we een afspraak gemaakt. Die eerste keer aan de telefoon heb ik al aangegeven dat als die mevrouw van de Wmo meer informatie wilde, ze altijd contact op kon nemen met Rina. Maar dat heeft ze nooit gedaan.'

Het gesprek met Fiona verliep vervolgens zo moeizaam dat vader besloot dit Fiona niet verder aan te doen, waarna Sanne het afrondde.

'Wat ik het ergste aan dit alles vind, is het onrecht. Niet alleen voor Fiona. Voor alle andere gezinnen in Rotterdam. Wij zorgen dat Fiona de hulp krijgt die ze nodig heeft. Ik doe wel goedkoper boodschappen en we gaan wel niet meer op vakantie. Maar het is niet eerlijk. Ik heb al zoveel ingeleverd, met alle liefde. Ik kan niet fulltime werken. We regelen al álles wat we kunnen zelf. En dan het idee dat Fiona van haar bijbaantje moet meebetalen. Ik vind dat absurd. Wat me zo raakt, is dat ik als ouder al zoveel doe, zoveel inzet en opgeef om het voor Fiona prettig te maken. En dat doe je natuurlijk als ouder. Maar ik word nu gestraft omdat ik niet werk. Als ik nu fulltime zou gaan werken, dan gaat Fiona een diep dal in. Dan moet ze naar de crisisdienst. En ja, dan krijg je wel hulp. En het frustrereert me dat niet wordt gezien hóeveel we al inzetten en dat méér gewoon niet kan. Dat we die hulp voor Fiona echt nodig hebben.'

Barbara en haar licht verstandelijk beperkte Quincy hebben ook ondervonden dat de overgang van Jeugdwet naar Wmo, van 18- naar 18+, niet zonder slag of stoot verliep.

'Quincy heeft een plek nodig waar ze zich kan terugtrekken als haar hoofd volloopt. Met hulp van de zorgaanbieder waar ze via een pgb hulp kreeg, vonden we een plek. Het probleem was dat die plek in Nissewaard was in plaats van in Rotterdam. Dit had alles te maken met de schaarste aan dit soort plekken. Na heel veel gesprekken en inmenging van twee zorgaanbieders mocht het uiteindelijk toch. Quincy zou begeleid gaan wonen toen ze 18 werd. Dat vond ze moeilijk, de mensen van begeleid wonen stelden een wenperiode in. Maar toen kwam het gedoe met budgetten. Toen ze die kamer in Nissewaard kreeg, heeft de gemeente het pgb stopgezet. Beide gemeenten gingen het geld voor begeleid wonen voor Quincy storten. Dat betekende dat de SVB moest ontvangen en verdelen. Blijkbaar – dat werd mij later verteld – heeft de kwaliteitsafdeling van de gemeente een fout gemaakt. Maar met die afdeling krijg je geen contact. Hierdoor kreeg de zorgaanbieder niet betaald en werd ik een soort bemiddelaar tussen de SVB, de gemeente en de zorgaanbieder. Iedereen deed zijn best maar het liep mis in het systeem.'

Lichtpunt in de werkwijze van wijkteams is dat we in enkele wijken zien dat wijkteams daadwerkelijk de wijken in gaan en zich openstellen voor inwoners. In Ommoord houdt een jongerencoach spreekuur in de wijk en in de Tarwewijk houdt een schoolmaatschappelijk werker wekelijks spreekuur in een school. Ook de taskforce Dekkend Netwerk beoogt de zorg toegankelijker te maken. Waarom deze outreachende aanpak niet structureel en in de hele stad uitrollen?

4. Wachtlijsten

In vrijwel alle gesprekken met zorgprofessionals komt de problematiek rond de wachtlijsten naar voren. Een bekend en al langer spelend probleem. Kinderen komen op een wachtlijst met uiteenlopende problematiek.

Wachtlijsten ontstaan door de voorkeur voor het toekennen van ZiN. Een royaler beleid voor pgb's is een van de oplossingen voor het terugdringen van wachtlijsten. Zorgprofessionals pleiten voor een prioritering voor kinderen met trauma. In de praktijk zien zij, dat wanneer een kind voor trauma behandeld moet worden en op een wachtlijst komt, al veel schade is aangericht op het moment dat hulp voorhanden is. Bijvoorbeeld doordat het niet meer naar school kan en doordat problematiek verergert. Een ouder vertelde ons dat haar kind minimaal drie maanden op de wachtlijst zou staan voordat het in aanmerking zou komen voor behandeling tegen de gevolgen van pesten. De klachten verergeren in die drie maanden alleen maar, waardoor de behandeling intensiever en kostbaarder wordt. Eerder oplossen is altijd goedkoper en minder belastend voor het kind.

Truus, professioneel hulpverleenster, vertelt:

'Een wijkteammedewerker praatte haar mond voorbij toen ze me toevertrouwde dat ze geen pgb's meer mag verstrekken als een zzp'er wordt aangedragen. Zij was gesommeerd alleen nog ZiN in te zetten.'

Johanna, de moeder van Kay die hard hulp nodig had, maakte het volgende mee:

'Ik wist toen nog niet dat het niet waar was dat je alleen met een enkelvoudige hulpvraag een pgb kon krijgen. Want wat weet je nou als leek? We konden Kay aanmelden bij Youz. Wachtijd: 52 weken. Ik raakte daarvan overstuur. Kay had echt hulp nodig; wij konden als gezin niet een jaar wachten. Ik mijn netwerk ben ik gaan rondvragen en gaan zoeken naar mogelijkheden. Zo kwam ik bij een organisatie die hulp biedt aan kinderen en met pgb's werkt. Ondertussen was mijn zoon van huis weggelopen en was de situatie verslechterd. Pas toen ik bij die organisatie was, werd mij duidelijk dat ik récht heb op een pgb.'

5. Inzet van OCO's

De Onafhankelijk cliëntondersteuners (OCO's) lijken verdacht veel op Sinterklaas: je ziet ze één keer per jaar en dan zijn ze weer verdwenen. Eerlijk gezegd bestaan ze niet, volgens de ondernemers in de Jeugdzorg. En daarmee zijn zij hetzelfde als de goedheiligman. De vier OCO's in Rotterdam, werkzaam bij Zorgbelang/Basisberaad, zijn onder Rotterdammers nauwelijks bekend. Bij de VraagWijzer zouden ze bellers moeten vragen of zij met OCO's contact willen.

Ouders hebben wel degelijk behoefte aan ondersteuning. Sanne vertelt:

*"Toen we daar aankwamen, was het eerste wat die mevrouw zei: 'Ik vind het niet leuk dat u (de mevrouw van het wijkteam jeugd) er bij zit. Want wij hebben een heel andere werkwijze en de Wmo is heel anders en Fiona krijgt veel minder. Dat moeten jullie echt wel even weten.' **Het was heel duidelijk dat die mevrouw niet wilde dat de mevrouw van het wijkteam jeugd er bij was. Maar dat***

vond ik heel raar. Want wij hebben er toch recht op, om iemand mee te nemen die ons kan ondersteunen? Zij begeleidt ons al vijf jaar en weet dus precies hoe het allemaal is gelopen.”

Zoekt en gij zult niet vinden heet het advies van de Brede Raad 010 dat onlangs ter gelegenheid van het vijfjarig bestaan van professionele OCO in Rotterdam, een wettelijke verplichting, uitbracht. Voor ouders van kinderen met problemen gelden alle adviezen hierin onverkort.² Eén belangrijk advies hieruit: Vier professionele OCO's op bijna 700.000 inwoners is absoluut ontoereikend. Er is te weinig tijd per cliënt. Het grote aantal informele OCO's, met wie de professionele OCO's goed samenwerken, doet daar niets aan af. Er moet een hoger budget voor de OCO's komen, of de gemeente moet lering trekken uit verbeterpunten die door de OCO's worden aangedragen.

6. Pgb-vertegenwoordigers

Wie de administratie van een pgb niet aankan, komt niet in aanmerking voor een pgb. Daarvoor zijn pgb-vertegenwoordigers in het leven geroepen. De gemeente Rotterdam heeft bepaald dat deze vertegenwoordigers niet meer dan drie mensen mogen vertegenwoordigen. Dit in de veronderstelling dat ze cliënten hiermee beschermt tegen commercieel gemotiveerde pgb-bureaus. Deze beperking maakt het opnieuw voor bewoners van wijken met een lage SES (sociaaleconomische status) juist moeilijker om een pgb te krijgen. Intussen is de vereenvoudiging van het papierwerk (Pgb 2.0) nog niet gerealiseerd.

De beperking van drie cliënten per vertegenwoordiger heeft volgens professionele zorgaanbieders die wij hebben gesproken, vooral te maken met het wantrouwen dat de gemeente tegenover pgb-vertegenwoordigers koestert. Verder is de gedachte dat het beter zou zijn als een pgb-vertegenwoordiger een bekende is van de aanvrager. Daarmee sla je de plank mis omdat ouders uit privacyoverwegingen juist liever niet willen dat een bekende op de hoogte is van problemen van hun kind. Het zou dan ook beter zijn pgb-vertegenwoordigers juist onbekenden van de aanvrager te laten zijn. Uiteraard is het van belang misbruik of fraude met de vertegenwoordiging tegen te gaan. Het zou alleen niet het Leitmotiv moeten zijn.

7. Focus op fraude rond pgb

Volgens de gemeente voldoen lang niet alle kleine zorgaanbieders aan de kwaliteitseisen. Volgens verschillende zorgondernemers worden zij gezien als potentiële fraudeurs.

Ouders worden bovenmatig geraakt door de huidige situatie in de Jeugdzorg. Bijna gedwongen ZIN te accepteren en getergd door lange wachtlijsten zijn ze de wanhoop nabij. En hun kinderen dus ook. De wachtlijst voor een eerste intake is bij verschillende zorgaanbieders een jaar en daarna duurt het nog een half jaar voordat de behandeling van start gaat.

Fraude is van alle tijden. Er zullen altijd mensen zijn die van een regel, een systeem, een uitkering of een pgb proberen te profiteren. Hun aantal staat echter niet in verhouding tot het aantal mensen dat oprecht op zoek is naar het beste voor hun kind.

² <https://brederaad-010.nl/nieuws/advies-onafhankelijke-clientondersteuning-oco-zoekt-en-gij-zult-niet-vinden/>

8. Effecten op het onderwijs

Waar de Brede Raad 010 zich het meeste zorgen om maakt, is dat kinderen die heel hard hulp nodig hebben, die hulp niet krijgen. Er lijkt niemand – uiteraard op uitzonderingen na – te zijn die zich écht hard maakt voor deze kinderen. Ondertussen toont zich in Rotterdam de uitwerking: waar in eerste instantie preventieve, dan wel laagdrempelige hulp voldoende zou zijn om kinderen te ondersteunen, wordt het effect van het uitblijven van hulp steeds zichtbaarder. De directrice van een gymnasium in Rotterdam vertelt:

“We maakten ons ernstig zorgen over twee leerlingen hier op school en deden een melding bij Veilig Thuis. Deze kinderen kregen géén hulp. Toen zij veertien en vijftien waren, pleegden zij een gewapende overval. Dan wordt er wel gekeken naar welke hulp is gevraagd en (niet) geboden. Maar ik zie ook dat kinderen zich aansluiten bij bendes. Of van een heel ander kaliber, een meisje dat de neiging tot anorexia had. Zij kreeg geen hulp. Een jaar later was het ontwikkeld tot anorexia.”

Het niet op tijd aanpakken van de problemen van kinderen laat niet alleen zijn sporen na in de huishoudens waar deze kinderen wonen. Dezelfde directrice van een gymnasium in Rotterdam vertelt:

‘De zorg is dichtgeslibd. Deze kinderen hebben de zorg heel hard nodig, maar zij moeten lang wachten. Zo ken ik een broer en zus die beiden forse problematiek hebben. Zij hebben hulp nodig. De moeder krijgt al hulp van het wijkteam. De wijkteammedewerker neemt niet de problematiek van de kinderen mee, ook al is deze bekend. Daar moeten zij een aparte hupvraag op formuleren en gaan zij een apart traject in. Het integrale, wat zo hard nodig is, ontbreekt volkomen.’

In de praktijk ziet de directrice dat vrijwel niemand meer in aanmerking komt voor een pgb. De afgelopen tijd is volgens haar aan geen enkel kind in haar school een pgb toegekend.

‘Kinderen komen er gewoon niet doorheen. Dat komt door beelden uit de cultuur over hulpverlening, geen goede hulpvraag kunnen formuleren en als je dan ook nog eens niet geholpen wordt, dan is het klaar. Een jongen die hier op school zat, heeft al drie jaar hulp nodig. Het wijkteam is twee jaar betrokken geweest, maar hulp kwam er niet. Een pgb is afgewezen. Het resultaat is nu dat deze jongen thuis zit. Dat zou niet moeten kunnen.’

Het laat zich raden welke dynamiek in een klas ontstaat als kinderen die geen hulp krijgen moeten blijven functioneren in die klas.

9. Conclusie

Helaas heeft de gemeente de afgelopen vier jaar weinig gedaan om pgb's voor kinderen met problemen royaler ter beschikking te stellen. Het is te gemakkelijk om je in dit verband te verschuilen achter het wachten op het hopelijk vereenvoudigde pgb 2.0. Om te voorkomen dat behandeling van kinderen op de langere termijn tot hoge zorgkosten leidt, zou tijdig en preventief behandelen van problemen uitkomst bieden. Dit is te realiseren door pgb's toe te kennen aan ouders die bij een wijkteam aankloppen. De Brede Raad 010 hoopt dan ook dat de gemeente onze adviezen overneemt. Dan bereiken we het beste voor het kind, voorkomen we lange wachtlijsten en verlagen we in de toekomst hoge zorgkosten.